

**O‘ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI
RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIIY XUSUSIYATLARI (ANDIJON
VILOYATI MISOLIDA)**

Turginova Mavludaxon

Andijon davlat texnika instituti

“Iqtisodiyot” kafedrasasi assistenti

Egamberdiyev Shavkatbek

Andijon davlat texnika instituti

“Iqtisodiyot” yo‘nalishi 3-kurs talabasi

Annotatsiya. Maqola O‘zbekistonda kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning hududiy xususiyatlarini Andijon viloyati misolida tahlil qiladi. Unda viloyatning iqtisodiy, ijtimoiy va geografik o‘ziga xosliklari, kichik biznesning rivojlanishiga ta’sir etuvchi omillar va mavjud muammolar ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha davlat siyosati, mahalliy infratuzilma va moliyaviy resurslarga ega bo‘lish imkoniyatlarining roli tahlil qilinadi. Maqolada Andijon viloyatida kichik biznesning barqaror o‘sishi uchun hududiy strategiyalar va innovatsion yondashuvlar taklif etiladi.

Kalit so‘zlar: kichik biznes, tadbirkorlik, davlat siyosati, mahalliy infratuzilma, moliyaviy resurslar, innovatsion yondashuvlar.

Kirish. Hozirgi kunda kichik biznes iqtisodiy o‘shining muhim omillaridan biri sifatida e’tirof etilmoqda. Kichik biznes nafaqat mamlakatning iqtisodiy barqarorligini ta’minlashda, balki ijtimoiy rivojlanishda ham muhim rol o‘ynaydi. Kichik biznes, avvalo, yangi ish o‘rinlarini yaratish orqali iqtisodiy o‘shini rag‘batlantiradi. O‘zbekiston kabi rivojlanayotgan mamlakatlarda kichik va o‘rta bizneslar iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismlaridan biridir [1]. Ular nafaqat ish o‘rinlari yaratadi, balki yangi mahsulotlar va xizmatlarni ishlab chiqarish orqali raqobat muhitini shakllantiradi. Kichik biznesning rivojlanishi, shuningdek, yirik korxonalar uchun raqobatni oshiradi, bu esa narxlarni pasaytirishi va sifatni yaxshilashi mumkin [2].

Mahalliy iqtisodiyotga ta’siri nuqtai nazaridan, kichik bizneslar mahalliy resurslardan foydalanish imkonini beradi. Bu, o‘z navbatida, mahalliy ishlab chiqarishni qo‘llab-quvvatlaydi va importga bo‘lgan qaramlikni kamaytiradi. Mahalliy ishlab chiqaruvchilar o‘z mahsulotlarini sotish orqali mintaqa iqtisodiyotiga hissa qo‘shadilar va bu jarayon mahalliy daromadlarni oshirishga yordam beradi [3]. Kichik bizneslar, shuningdek, mahalliy jamiyatlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini qo‘llab-quvvatlaydi, chunki ular ko‘pincha mahalliy aholi tomonidan boshqariladi va

mahalliy ehtiyojlarga mos ravishda xizmat ko'rsatadi. Ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda kichik biznesning roli ham muhimdir. Kichik bizneslar ko'pincha o'z jamoalarida ijtimoiy mas'uliyatni his etadilar va bu orqali ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga yordam beradilar [4]. Masalan, ular mahalliy tadbirlarda ishtirok etish, xayriya ishlarini amalga oshirish yoki yoshlarni ishga joylashtirish kabi faoliyatlar bilan shug'ullanishadi. Bu esa jamiyatda ijtimoiy birlashuvni kuchaytiradi va ijtimoiy muammolarni hal qilishda yordam beradi.

Kichik bizneslarning muvaffaqiyati ko'pincha davlat siyosati bilan bog'liq [5]. O'zbekiston hukumati kichik biznesni rivojlantirish uchun bir qator dasturlarni amalga oshirmoqda. Ushbu dasturlar orqali tadbirkorlarga moliyaviy yordam berish, ta'lim va treninglar o'tkazish, shuningdek, qonunchilikni takomillashtirish kabi chora-tadbirlar ko'rilmoqda. Bunday yordamlar kichik bizneslarning yanada rivojlanishiga va raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi. Biroq, kichik bizneslarning rivojlanishi ba'zi muammolar bilan ham bog'liq. Masalan, moliya resurslariga kirishning cheklanganligi, bozor infratuzilmasining yetarli darajada rivojlanmaganligi va raqobat sharoitlarining murakkabligi kabi omillar kichik bizneslarning muvaffaqiyatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shuning uchun davlat va jamoatchilik kichik bizneslarni qo'llab-quvvatlash uchun yanada samarali strategiyalar ishlab chiqishi zarur.

Andijon viloyati O'zbekistonning sharqida joylashgan bo'lib, iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy jihatdan boy tarixga ega. Ushbu viloyat o'zining tabiiy resurslari, mehnatkash aholisi va rivojlangan infratuzilmasi bilan ajralib turadi. Andijon viloyatining iqtisodiy salohiyati asosan qishloq xo'jaligi, sanoat va xizmatlar sohalariga asoslangan [6].

Andijon viloyati qishloq xo'jaligi uchun qulay sharoitlarga ega. Bu yerda paxta, g'alla, sabzavot va meva yetishtirish keng tarqalgan. Shuningdek, viloyatda chorvachilik ham rivojlangan. Sanoat sohasida esa, to'qimachilik, oziq-ovqat, kimyo va mashinasozlik sanoati muhim o'rin tutadi. Andijonda joylashgan korxonalar mahalliy va xorijiy bozorlar uchun mahsulotlar ishlab chiqaradi, bu esa viloyat iqtisodiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Andijon viloyatining ijtimoiy sharoitlari ham muhim ahamiyatga ega. Viloyatda ta'lim, sog'liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar sohalarida bir qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Ta'lim tizimi yangilanmoqda, yangi maktablar va kasb-hunar kollejlari qurilmoqda [7]. Sog'liqni saqlash sohasida esa, yangi tibbiyot muassasalari ochilmoqda va mavjudlari modernizatsiya qilinmoqda. Bu jarayonlar aholi farovonligini oshirishga xizmat qiladi.

Andijon viloyati o'zining boy madaniy merosi bilan mashhur. Viloyatda ko'plab tarixiy obidalar, muzeylar va madaniyat markazlari mavjud. Mahalliy aholi an'anaviy san'at va hunarmandchilik bilan shug'ullanadi. Madaniy tadbirlar va festivallar

viloyatning ijtimoiy hayotida muhim rol o'ynaydi. Bu esa nafaqat madaniyatni rivojlantirishga, balki turizm sohasini ham qo'llab-quvvatlashga yordam beradi.

Andijon viloyatida tadbirkorlik muhitini yaxshilash uchun davlat tomonidan bir qator dasturlar va tashabbuslar amalga oshirilmoqda [8]. O'zbekiston hukumati kichik va o'rta biznesni rivojlantirishga katta e'tibor qaratmoqda. Bu borada "Kichik biznesni qo'llab-quvvatlash" dasturi doirasida tadbirkorlarga moliyaviy yordam ko'rsatish, treninglar o'tkazish va maslahat xizmatlari taqdim etish kabi chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Shuningdek, Andijonda "Tadbirkorlikni rivojlantirish" markazlari tashkil etilgan bo'lib, ularning maqsadi tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlash, ularga zamonaviy texnologiyalarni joriy etishda yordam berishdir. Ushbu markazlar orqali tadbirkorlar o'z bizneslarini rivojlantirish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlarni olishlari mumkin.

Andijon viloyati O'zbekistonning eng rivojlangan hududlaridan biri bo'lib, bu yerda tadbirkorlik sohasida amalga oshirilayotgan muvaffaqiyatli loyihalar va tashabbuslar ko'plab misollar bilan namoyon bo'lmoqda [9]. Viloyatda tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan davlat dasturlari, mahalliy aholi tomonidan yaratilgan innovatsion g'oyalar va an'anaviy hunarmandchilikning uyg'unligi natijasida bir qator muvaffaqiyatli tadbirkorlik loyihalari amalga oshirilmoqda.

Qishloq xo'jaligi sohasidagi muvaffaqiyatlar. Andijon viloyati qishloq xo'jaligi uchun qulay sharoitlarga ega. Bu yerda paxta, g'alla va sabzavot yetishtirish keng tarqalgan. Misol uchun, "Andijon Agro Food" fermer xo'jaligi o'zining innovatsion usullarini joriy etish orqali yuqori sifatli mahsulotlar ishlab chiqarishga erishmoqda. Ular zamonaviy sug'orish tizimlari va agrotexnologiyalarni qo'llash orqali hosildorlikni oshirishga muvaffaq bo'lishdi. Bu nafaqat fermer xo'jaligining o'zini, balki viloyat iqtisodiyotini ham yaxshilashga xizmat qilmoqda.

Sanoat va ishlab chiqarish. Andijon viloyatida sanoat sohasida ham muvaffaqiyatli tadbirkorlik misollari ko'plab mavjud. Masalan, "Dinar group" mas'uliyati cheklangan jamiyati o'z mahsulotlarini nafaqat mahalliy bozorlar, balki xorijiy bozorlar uchun ham ishlab chiqaradi. Ushbu korxona zamonaviy texnologiyalarni joriy etish orqali sifatli to'qimachilik mahsulotlarini ishlab chiqarishga erishmoqda. Bu esa viloyat iqtisodiyotiga katta hissa qo'shmoqda va yangi ish o'rinlarini yaratmoqda.

Oziq-ovqat sanoati. Oziq-ovqat sanoati Andijon viloyatining muhim tarmoqlaridan biridir. "Megaline Premium" mas'uliyati cheklangan jamiyati ostida faoliyat yuritayotgan korxona, mahalliy un va boshqa xom ashyolarni ishlatib, sifatli non mahsulotlarini ishlab chiqaradi. Ushbu korxona o'z mahsulotlarini nafaqat viloyat ichida, balki O'zbekistonning boshqa hududlariga ham yetkazib beradi. "Megaline Premium" brendi iste'molchilar orasida yuqori obro'ga ega bo'lib, bu esa kompaniyaning muvaffaqiyatini yanada oshiradi.

Turizm va xizmatlar sohasidagi yutuqlar. Andijon viloyati turizm sohasida ham o'z o'rnini topishga harakat qilmoqda. Mahalliy tadbirkorlar tomonidan tashkil etilgan turistik xizmatlar, madaniy tadbirlar va festivallar orqali viloyatning madaniy merosi va tabiiy go'zalliklari namoyon etilmoqda. Masalan, "Movaraunnahr Travel" agentligi mahalliy va xorijiy sayyohlarni jalb etish uchun turli xil ekskursiyalar va madaniy tadbirlarni tashkil etadi. Bu esa nafaqat viloyat iqtisodiyotiga, balki mahalliy aholi farovonligiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Andijon hududida kichik biznesni rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash uchun xorijiy tadbirkorlar tomonidan qo'llaniladigan, O'zbekiston Respublikasida keng tarqalgan bo'lmagan strategiyalar va takliflar mavjud. Ushbu strategiyalar mahalliy iqtisodiyotni mustahkamlash, yangi ish o'rinlari yaratish va innovatsion g'oyalarni rivojlantirishga yordam beradi. Quyida Andijon viloyatida kichik biznesni rivojlantirish uchun taklif etiladigan strategiyalar keltiriladi.

✓ Xorijiy tadbirkorlar bilan hamkorlik qilish orqali Andijon viloyatidagi kichik bizneslarni rivojlantirish mumkin. Xalqaro investitsiyalarni jalb qilish, xorijiy kompaniyalar bilan birgalikda loyiha amalga oshirish va tajriba almashish orqali mahalliy tadbirkorlar o'z bizneslarini kengaytirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Buning uchun tadbirkorlar xalqaro ko'rgazmalar va forumlarda ishtirok etib, o'z mahsulotlarini taqdim etishlari zarur.

✓ Xorijiy tadbirkorlar tomonidan qo'llaniladigan innovatsion ekotizimlarni Andijon hududida joriy etish muhim ahamiyatga ega. Bu ekotizim ichida startaplar, ilmiy-tadqiqot institutlari, universitetlar va biznes inkubatorlari birgalikda ishlaydi. Ushbu tizim yordamida yangi g'oyalar ishlab chiqish, ularni moliyalashtirish va bozorga chiqarish jarayoni tezlashadi. Innovatsion ekotizimni yaratish uchun mahalliy hokimiyat va biznes sektori o'rtasida yaqin hamkorlik o'rnatilishi zarur.

✓ Raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali kichik bizneslarni rivojlantirish xorijiy tadbirkorlar uchun muhim strategiyalardan biridir. Andijon viloyatidagi kichik bizneslar raqamli marketing, onlayn savdo va e-tijorat platformalaridan foydalanishni o'zlashtirishlari kerak. Buning uchun maxsus treninglar va seminarlar tashkil etish zarur. Raqamli transformatsiya yordamida tadbirkorlar xarajatlarni kamaytirish, mijozlarga xizmat ko'rsatishni yaxshilash va savdo hajmini oshirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

✓ Xorijiy tajribaga asoslanib, Andijon viloyatidagi kichik bizneslar mahsulot diversifikatsiyasiga e'tibor qaratishlari lozim. Bu, bir vaqtning o'zida bir nechta mahsulot yoki xizmatlarni taklif qilish orqali bozor talabini qondirishga yordam beradi. Mahsulot diversifikatsiyasi orqali tadbirkorlar raqobatbardoshligini oshirishi va turli mijozlarga xizmat ko'rsatishi mumkin.

✓ Xorijiy tadbirkorlar ijtimoiy mas'uliyatni o'z faoliyatlarining ajralmas qismi sifatida ko'radilar. Andijon viloyatidagi kichik bizneslar ham ijtimoiy

mas'uliyatni o'z faoliyatlariga joriy etishlari lozim. Bu, mahalliy jamoalarga yordam berish, atrof-muhitni muhofaza qilish va ijtimoiy loyihalarda ishtirok etishni o'z ichiga oladi. Ijtimoiy mas'uliyatni oshirish orqali tadbirkorlar brend imijini mustahkamlashlari va mijozlar bilan aloqalarni yaxshilashlari mumkin.

✓ Xorijiy tadbirkorlar tomonidan taqdim etiladigan o'quv dasturlari va malaka oshirish kurslari Andijon viloyatidagi kichik biznes egalarining bilimlarini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Mahalliy tadbirkorlar uchun zamonaviy menejment, marketing, moliya va innovatsiyalar sohalarida treninglar tashkil etish zarur. Bu dasturlar orqali tadbirkorlar o'z bilimlarini yangilab, raqobatbardoshligini oshirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

✓ Xorijiy tajribalarni inobatga olib, Andijon viloyatidagi kichik bizneslar mahalliy resurslardan samarali foydalanishga e'tibor berishlari lozim. Mahalliy xom ashyo va materiallardan foydalanish xarajatlarni kamaytiradi va mahalliy iqtisodiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Mahalliy hunarmandchilik va an'anaviy san'atlarni rivojlantirish orqali yangi biznes imkoniyatlarini yaratish mumkin.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, Andijon viloyati kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish uchun o'ziga xos hududiy xususiyatlarga ega. Ushbu maqolada keltirilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, Andijon viloyati iqtisodiy faoliyatning turli sohalarida, xususan, qishloq xo'jaligi, xizmatlar va sanoat sohalarida o'ziga xos imkoniyatlar va muammolarni o'z ichiga oladi. Mahalliy resurslardan samarali foydalanish, innovatsion yondashuvlarni joriy etish va raqamli transformatsiyani amalga oshirish orqali viloyatdagi kichik bizneslarni rivojlantirish mumkin. Umuman olganda, Andijon viloyatida kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish uchun amalga oshirilishi zarur bo'lgan chora-tadbirlar kompleks yondashuvni talab etadi. Bu jarayonda davlat, tadbirkorlar va jamoatchilik o'rtasida samarali hamkorlik o'rnatish, innovatsion g'oyalarni qo'llab-quvvatlash va hududiy resurslardan to'g'ri foydalanish orqali muvaffaqiyatga erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Bazarova, G. "SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP IN SOCIO ECONOMIC DEVELOPMENT ROLE AND IMPORTANCE." *Экономика и социум* 10 (125) (2024): 53-57.
2. Kobulov, I., and Egamberdiyev Sh. "DIGITAL ECONOMY AND LABOR MARKET: NEW PROFESSIONS AND CAREER OPPORTUNITIES." *Экономика и социум* 2-1 (129) (2025): 303-305.
3. Shavkatbek, Egamberdiyev, and Toshtemirova Muxlisa. "THE NEED FOR FOREIGN COUNTRIES TO STUDY EXPERIMENTS IN THE DEVELOPMENT OF AN INNOVATIVE ECONOMY." *Лучшие интеллектуальные исследования* 37.4 (2025): 219-223.

4. Fazliddin, Xoldarboyev, and Egamberdiyev Shavkatbek. "LEADERSHIP STYLES IN INDUSTRIAL ENTERPRISES AND THEIR IMPACT ON EMPLOYEE PRODUCTIVITY." *Modern education and development* 19.3 (2025): 644-648.
5. Jasurbek, G'ulomov, and Egamberdiyev Shavkatbek. "INNOVATION AND COMPETITIVENESS IN LIGHT INDUSTRY." *Modern education and development* 19.4 (2025): 3-7.
6. Khusanboyeva, Tursunoy, and Shavkatbek Egamberdiyev. "DIGITAL ECONOMY AND ITS IMPACT ON ECOLOGY." *Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences* 3 (2024): 110-115.
7. Mohinur, Abdusalomova, and Egamberdiyev Shavkatbek. "INDUSTRY 4.0 AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE: INNOVATIVE SOLUTIONS IN MANUFACTURING PROCESSES." *Modern education and development* 19.3 (2025): 637-643.
8. Turginova, Mavludaxon. "FOREIGN EXPERIENCE IN UTILIZING LABOR POTENTIAL FOR THE DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP." *International Journal of Artificial Intelligence* 1.3 (2025): 457-466.
9. Turginova, Mavludaxon. "THE CONCEPT, CONTENT, AND NECESSITY OF" GREEN ECONOMY"." *Journal of Applied Science and Social Science* 1.3 (2025): 162-169.